

Občinska
knjižnica
Jesenice

Predlog načrta nakupa knjižničnega gradiva za leto 2019

http://www.knjiznica-jesenice.si/akti.htm?mode=get_content&content_id=86

Izhodišča in cilji letnega nakupa knjižničnega gradiva

Osnova za načrtovanje nakupa knjižničnega gradiva je strateški dokument Načrt gradnje zbirke knjižničnega gradiva v Občinski knjižnici Jesenice (2015) in strokovna priporočila v naslednjih dokumentih:

- Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01, 96/02 – ZUJIK in 92/15),
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (UL RS 73/2003),
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice za obdobje 2018-2028 (Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, 15. 3. 2018),
- Manifest o splošnih knjižnicah (1994).

Občinska knjižnica Jesenice (v nadaljevanju knjižnica) je kot splošna knjižnica namenjena celotni populaciji na območju občin Jesenice, Kranjska Gora in Žirovnica, zato mora biti izbor gradiva čim bolj pester oziroma ustrezen željam in potrebam uporabnikov.

Cilji načrtovanega letnega nakupa knjižničnega gradiva 2019

Knjižnica letni nakup knjižničnega gradiva oblikuje v skladu s svojim poslanstvom in glede na opredelitve v Načrtu gradnje zbirke knjižničnega gradiva v Občinski knjižnici Jesenice. Najpomembnejši cilji nakupa so:

- kakovostna knjižnična zbirka v osrednji knjižnici, ki bo podpirala informiranje, učenje in ustvarjalnost uporabnikov, razvoj bralne kulture in funkcionalne pismenosti,
- kakovostne knjižnične zbirke v krajevnih knjižnicah, ustrezne potrebam uporabnikov,
- uporabnikom omogočiti seznanitev s kakovostno založniško produkcijo,
- zbiranje in posredovanje gradiva in informacij o lokalni kulturni dediščini,
- pridobivanje gradiva, ki bo omogočalo različne dejavnosti za uporabnike knjižnice,
- uporabnikom dostop do e-knjig v slovenščini,
- zajeti publikacije večine slovenskih založb in vsaj 15% naslovov, ki jih bo podprla Javna agencija za knjigo (JAK),
- kljub znižanjem sredstev za nakup upoštevati strokovna merila in priporočila o obsegu prirasta v knjižnični zbirki.

Knjižnica z nakupom gradiva načrtuje pozitivne učinke za dejavnost:

- primeren obseg zbirke in prirasta glede na normative oziroma pretekle dosežke,
- povečanje izposoje knjižničnega gradiva oziroma obrata zbirke,
- povečanje števila članov glede na prejšnja leta.

Doseganje ciljev načrtovanega nakupa knjižničnega gradiva bo odvisno od višine zagotovljenih namenskih sredstev občin in Ministrstva za kulturo (Ministrstvo), ponudbe in dosežene povprečne cene.

Vsebinska merila letnega nakupa v letu 2019

- Glede na značilnosti okolja in strukturo članstva so večje potrebe po gradivu naravoslovno-tehničnih strok (železarstvo, strojništvo, srednje strokovne šole) in medicine (bolnišnica, fakulteta za zdravstveno nego, srednja medicinska šola), družboslovju in humanistiki (gimnazija, srednja vzgojiteljska šola, socialni zavodi in osnovne šole), jezikoslovju (turizem – tuji jeziki), športu (predvsem gorništvu in zimski športi).
- Knjižnica načrtuje nakup splošnega strokovnega in poljudnega gradiva za vse generacije uporabnikov, ki bo podpiralo vseživljenjsko učenje, spodbujalo ustvarjalnost in vedoželjnost.
- Knjižnica načrtuje nakup vsaj 100 naslovov osrednjega slovenskega informativnega periodičnega tiska. Prav tako bo knjižnica omogočila dostop do informacij javnega značaja in informacij o dogajanju v lokalnem okolju vseh treh občin.
- Knjižnica načrtuje nakup kakovostnega izvirnega slovenskega in prevodnega leposlovja za odrasle in mladino. Za najmlajše uporabnike bo izbirala kakovostna literarna dela z estetskimi ilustracijami, ki bodo v bralcih razvijala besedni zaklad in čut za lepo.
- Knjižnica bo pridobivala relevantno domoznansko gradivo vseh vrst.
- Knjižnica načrtuje nakup kakovostnih filmov na DVD-jih, nakup zgoščenk s kakovostno glasbo pa zaradi pomanjkanja prostora in zmanjšanega zanimanja uporabnikov v omejenem obsegu.
- Knjižnica načrtuje nakup e-knjig v slovenščini.
- V nakup bo vključeno 95% gradiva, ki bo izšlo v letu 2019 (oziroma ob koncu leta 2018), starejše gradivo pa, če bo to kljub možnosti medknjižnične izposoje smiselno.
- Načrtovan nakup knjižničnega gradiva bo sicer upošteval priporočeno razmerje med strokovnim gradivom (60%) in leposlovjem (40%), kolikor bo to mogoče, vendar bo doseganje razmerja odvisno od razpoložljivega denarja in ponudbe na tržišču. Poleg tega je v knjižnični mreži več manjših knjižnic, kjer je več potreb po gradivu za prosti čas in leposlovje kot pa po strokovnih delih.

Značilnosti in potrebe okolja

Knjižnica opravlja knjižnično dejavnost za 30.382 prebivalcev (SURs, 1. 1. 2018) v treh občinah Gornjesavske doline: Jesenice, Kranjska Gora in Žirovnica.

Občina Jesenice je mestna občina, v kateri živi dve tretjini vseh prebivalcev. Občino določa dediščina železarstva, šolska, zdravstvena, kulturna in športna

infrastruktura, med drugim ima tri osnovne šole, od tega eno s prilagojenim programom, fakulteto za zdravstveno nego in dom starostnikov. Za občino so značilne dnevne migracije prebivalstva, večkulturno prebivalstvo, nizka stopnja izobrazbe prebivalcev, visoka stopnja brezposelnosti.

Občina Kranjska Gora je usmerjena v turizem, zanjo je značilna dnevna migracija prebivalcev.

Občina Žirovnica je najmanjša, usmerjena v obrt in kmetijstvo, značilne so dnevne migracije prebivalstva.

Značilnosti okolja se odražajo v strukturi uporabnikov knjižnice in njihovih potrebah, ki jih knjižnica upošteva pri nakupu knjižničnega gradiva. V osrednji knjižnici je glavnina knjižnične zbirke strokovnega gradiva in kakovostnega leposlovja ter neknjižnega gradiva. Manjše knjižnične enote so namenjene predvsem manj mobilnim uporabnikom, ki večinoma izbirajo leposlovno gradivo za svoje kulturno bogatenje in preživljanje prostega časa, zato je delež nakupa leposlovja večji.

Informacijske potrebe bo knjižnica zadovoljila z nakupom splošnega slovenskega periodičnega tiska, z dostopom do elektronskih izdaj časopisov, z gradivom lokalnih skupnosti in državnimi informativnimi publikacijami javnega značaja.

Okolje potrebuje tudi zbirke gradiva v jezikih etničnih skupin na območju in tujih jezikih, vendar osrednja knjižnica nima potrebnega prostora, da bi te zbirke lahko dograjevala in omogočila ljudem nemoten dostop do njih.

Naraščajo potrebe po načrtnem zbiranju domoznanskega gradiva. Zaradi pomanjkanja prostora, pa tudi zaradi uvajanja novih tehnologij se v teh nalogah knjižnica vse bolj posveča zbiranju gradiva v elektronski obliki.

Razvijanje branja, bralne kulture in informacijske pismenosti

V letu 2019 bo knjižnica kupila kakovostno knjižnično gradivo, s katerim bo lahko podprla razvoj bralne kulture in informacijske pismenosti. Knjižnica bo v nakup vključila izdaje, ki sta jih podprla JAK in Ministrstvo za kulturo. Branje kakovostnega leposlovja bo knjižnica spodbujala s priporočilnimi seznamami in z različnimi projekti in dejavnostmi za odrasle in mladino, npr.: ure pravljic, pogovori o knjigah, literarne uganke, bralni projekt Berem z Brihto in različne bibliopedagoške ure za otroke in mladino, bralni projekt Ta veseli knjižni svet in bralni klub za odrasle, literarni večeri, priložnostne razstave gradiva.

Za podporo razvoja informacijske pismenosti knjižnica kupuje priročnike za uporabo sodobnih informacijskih in komunikacijskih tehnologij.

Obseg nakupa knjižničnega gradiva

Število načrtovanih enot je vezano na število prebivalcev posamezne občine (uporabljeni so podatki z dne 1. 1. 2018, SURS) in na doseženi obseg zbirke gradiva v knjižnicah. Po Pravilniku je predpisani obseg letnega prirasta 200 enot na 1.000 prebivalcev in 20 enot neknjižnega gradiva na 1.000 prebivalcev. Po Standardih je število načrtovanih enot poleg števila prebivalcev posamezne občine (uporabljen podatek je z dne 1. 1. 2017) vezano na doseženi obseg zbirke gradiva v knjižnici. Kjer je dosežen standard 4 knjige na prebivalca, 0,4 enote neknjižnega gradiva na prebivalca in v krajevni knjižnici vsaj 30 naslovov informativnega periodičnega tiska, v osrednji pa 100 naslovov, mora prirast doseči 250 knjig na 1.000 prebivalcev in 25 enot neknjižnega gradiva na 1.000 prebivalcev. Kjer zbirka ne dosega standardov,

mora biti prirast večji, in sicer 400 knjig na 1.000 prebivalcev in 0,4 izvodov neknjižnega gradiva na prebivalca.

Zaloga knjižničnega gradiva v celotni OKJ ustreza določilom Standardov, to je 4 knjige oziroma 0,4 enote neknjižnega gradiva na prebivalca. Pod priporočili Standardov je zaloga v eni krajevni knjižnici oziroma zaloga neknjižnega gradiva v nekaterih krajevnih knjižnicah (Tabela 1)

Tabela 1: Zaloga knjižničnega gradiva 1. 1. 2018

Zaloga 2017 Enote knjižnice	Prebivalci*	Zaloga 2017		Skupaj	Izvodov na prebivalca	
		knjižno gradivo	NBM		knjižno gradivo	NBM
Jesenice	20.759	79.850	7.925	87.775	4	0,38
Hrušica	1.630	9.001	424	9.425	6	0,26
Javornik-Koroška Bela	1.885	10.058	275	10.333	5	0,15
Skupaj občina Jesenice	20.759	98.909	8.624	107.533	5	0,42
Kranjska Gora	5.212	23.168	1.986	25.154	4	0,38
Dovje-Mojstrana	1.718	13.109	820	13.929	8	0,48
Gozd-Martuljek	636	4.212	33	4.245	7	0,05
Rateče	618	2.437	29	2.466	4	0,05
Skupaj občina Kranjska Gora	5.212	42.926	2.868	45.794	8	0,55
Žirovnica	4.411	20.706	2.022	22.728	5	0,46
Skupaj	30.382	162.541	13.514	176.055	5	0,44

*SURS 1. 1. 2018

Pričakovana sredstva za nakup gradiva v letu 2019

Izhodišče načrtovanega nakupa so namenska sredstva v občinskih proračunih za leto 2019 in izhodišča Neposrednega poziva za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah iz državnega proračuna v letu 2018 Ministrstva za kulturo (ministrstvo). Knjižnica za nakup knjižničnega gradiva vedno nameni del lastnih sredstev, delež lastnih sredstev pa bo mogoče določiti šele po zaključnem računu za leto 2018.

Izhodiščna cena za načrtovanje nakupa knjižničnega gradiva je povprečna cena za enoto gradiva v letu 2017, to je 21 EUR. (Oziroma 20 EUR za knjige, za neknjižno gradivo 11 EUR, za e-knjige 11 EUR. Za letnike periodike so sredstva načrtovana po naročniških cenah.)

Vse tri občine v svojih proračunih načrtujejo 77.152 EUR, s čimer bo po povprečni ceni 21 EUR mogoče kupiti 3.675 enot gradiva (brez e-knjig) oziroma 121 enot na 1.000 prebivalcev. Občini Kranjska Gora in Žirovnica zagotavljata dovolj sredstev za tak nakup knjižničnega gradiva, kot ga določa Pravilnik, vse tri skupaj pa premalo za obseg nakupa, kot ga določajo Standardi. Znesek občine ustanoviteljice, ki je od leta 2013 za polovico manjši, za enoletni nakup knjižničnega gradiva v osrednjem oddelku celotnega zavoda in dveh krajevnih knjižnicah ne zadostuje. (Tabela 1)

Tabela 1: Pričakovana občinska sredstva za nakup knjižničnega gradiva za leto 2019

Občina	Število prebivalcev	Znesek v EUR	Št. enot	št. enot	št. enot
				na 1 preb.	na 1.000 preb.
Jesenice	20.759	30.000	1.429	0,069	69
Kranjska Gora	5.212	28.152	1.341	0,257	257
Žirovnica	4.411	19.000	905	0,205	205
Skupaj občine	30.382	77.152	3.675	0,121	121

*SURS 1. 1. 2018

Pričakovana sredstva Ministrstva so izračunana v skladu z določili Neposrednega poziva za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v splošnih knjižnicah iz državnega proračuna v letu 2018, ki vključuje tudi znesek za dostop do e-knjig v slovenščini.

Pričakovana sredstva MK za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v OKJ znašajo 29.374 EUR, skupaj z dostopom in nakupom e-knjig, oziroma 26.874 EUR samo za nakup knjig; z njimi bo mogoče kupiti 1.280 enot knjižnega gradiva oziroma 42 enot na 1.000 prebivalcev (Tabela 2).

Tabela 2: Pričakovana sredstva Ministrstva za sofinanciranje nakupa knjižničnega gradiva v OKJ za leto 2019 po posameznih občinah

Občina	Število prebivalcev	Knjige	Št. enot	št. enot	E-knjige	SKUPAJ
		Znesek v EUR		na 1000 preb.	znesek v EUR	
Jesenice	20.759	14.884	709	34	1.708	16.592
Kranjska Gora	5.212	8.109	386	74	429	8.538
Žirovnica	4.411	3.881	185	42	363	4.244
Skupaj	30.382	26.874	1.280	42	2.500	29.374

*SURS 1. 1. 2018

Načrtovani nakup knjižničnega gradiva brez e-knjig v letu 2019 naj bi znašal 104.026 EUR, pri čemer znaša delež občin 74 %, znesek Ministrstva za kulturo pa dosega 26 %. (Tabela 3)

Tabela 3: Pričakovana sredstva financerjev za nakup knjižničnega gradiva za leto 2019

Občine Financerji	Jesenice		Kranjska Gora		Žirovnica		Skupaj enot gradiva	Skupaj EUR	Odstotki financiranja
	EUR	enot gradiva	EUR	enot gradiva	EUR	enot gradiva			
Občine	30.000	1.429	28.152	1.341	19.000	905	3.675	77.152	74
Ministrstvo	14.884	709	8.109	386	3.881	185	1.280	26.874	26
Knjižnica	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skupaj	44.884	2.138	36.261	1.727	22.881	1.090	4.955	104.026	100

Obseg predlaganega nakupa knjižničnega gradiva

Glede na pričakovana sredstva bo knjižnica lahko kupila 4.955 enot gradiva oziroma 163 enot na 1.000 prebivalcev. Obseg načrtovanega nakupa ne ustreza niti Pravilniku (200 enot na 1000 prebivalcev) niti Standardom (250 enot na 1000 prebivalcev). (Tabela 4)

Tabela 4: Obseg predlaganega nakupa knjižničnega gradiva za leto 2019 po financerjih

Financerji	EUR	št. enot gradiva	število enot na 1000 preb.	število enot na 1 preb.	Odstotki financiranja
Občina Jesenice	30.000	1.429	69	0,069	29
Občina Kranjska Gora	28.152	1.341	257	0,257	27
Občina Žirovnica	19.000	905	205	0,205	18
Skupaj občine	77.152	3.675	121	0,121	74
Občinska knjižnica Jesenice	0	0	0	0,000	0
Skupaj občine in OKJ	77.152	3.675	121	0,121	74
Ministrstvo za kulturo	26.874	1.280	42	0,042	26
Skupaj	104.026	4.955	163	0,163	100

Načrtovani nakup gradiva za leto 2019 (4.955 enot) bo obsegal:

- 4.399 knjig in 210 serijskih publikacij,
- 346 enot neknjižnega gradiva na fizičnih nosilcih, oziroma:
 - 0,145 enot knjižnega gradiva na prebivalca,
 - 104 tekoče naslove informativnega periodičnega tiska (časnikov in časopisov) v osrednji knjižnici,
 - povprečno 15 tekočih naslovov informativnega periodičnega tiska (časnikov in časopisov) na organizacijsko enoto,
 - 0,011 enote neknjižnega gradiva na prebivalca oziroma 11 na 1.000 prebivalcev. Zaradi pomanjkanja prostora v osrednji knjižnici na Jesenicah, slabše ponudbe in manjšega zanimanja uporabnikov je tudi nakup manjši.

Knjižnica načrtuje nakup gradiva na različnih medijih, in sicer 93 % tiskanih medijev in 7 % neknjižnega gradiva. (Tabela 5)

Tabela 5: Predlagan obseg nakupa za leto 2019 po vrstah gradiva

Nakup 2019	število enot	delež nakupa v %
knjige	4.399	89
serijske publikacije	210	4
Skupaj knjižno gradivo	4.609	93
neknjižno gradivo	346	7
Skupaj neknjižno gradivo	346	7
Skupaj	4.955	100

Načrtovan obseg naslovov po zvrsteh, zastopanost in dostopnost knjižničnega gradiva

Z nakupom knjižničnega gradiva bo knjižnica zajela vsa vsebinska oziroma tematska področja v vseh enotah knjižnice, v skladu z lokalnimi potrebami.

Načrtovan je nakup 2.500 naslovov različnega knjižničnega gradiva. Upoštevali bomo strokovna priporočila o razmerju naslovov med strokovnim in leposlovnim gradivom (60 % - 40 %) ter gradivom za otroke in odrasle (30 % - 70 %), kolikor bo to mogoče, vendar na osnovi izkušenj načrtujemo drugačna razmerja, in sicer: 50 % strokovnega gradiva (1.250) in 50 % leposlovja (1.250) ter 25 % za otroke (625) in 75 % naslovov (1.875) za odrasle. Zaradi nizkega obsega sredstev za nakup knjižničnega gradiva knjižnica pri prirastu ne dosega strokovnih priporočil o obsegu in razmerjih med zvrstmi in namembnostjo knjižničnega gradiva. Najbolj je zmanjšan prirast knjižničnega gradiva v krajevnih knjižnicah. Poleg tega so potrebe uporabnikov knjižnice večinoma usmerjene v leposlovje. Na doseganje priporočenih razmerij med zvrstmi in namembnostjo knjižničnega gradiva vpliva tudi ponudba na trgu. Že nekaj let je npr. ponudba poučnega gradiva za mlade manjša ali neustrezna, kar znižuje delež strokovnega gradiva za mladino.

V nakup bomo vključili vsaj 15 % gradiva, katerega izdajo bo podprla JAK.

Zagotavljanje dostopnosti knjižničnega gradiva za vse prebivalce na območju knjižnice

Knjižnica ima osem organizacijskih enot: v občini Jesenice tri, v občini Kranjska Gora štiri in eno v občini Žirovnica. Nakup gradiva bo razdeljen po enotah glede na velikost, število uporabnikov oziroma prebivalcev na območju ter značilnosti okolja ter glede na sredstva občin financerk in sorazmeren delež sredstev Ministrstva za kulturo glede na število prebivalcev. (Tabeli 6 in 6 a)

Tabela 6: Predlog nakupa knjižničnega gradiva 2019 po občinah

Občina	Število prebivalcev	Število enot gradiva	Delež nakupa v %
Jesenice	20.759	2.138	43
Kranjska Gora	5.212	1.727	35
Žirovnica	4.411	1.090	22
Skupaj	30.382	4.955	100

Tabela 6 a: Porazdelitev predlaganega nakupa gradiva 2019 v knjižnični mreži

Enote knjižnice	Vrste gradiva (brez e-knjig) - število enot			
	K	N	S	SKUPAJ
Jesenice	1.768	160	104	2.032
Hrušica	60	0	14	74
Javornik-Koroška Bela	30	0	2	32
Skupaj občina Jesenice	1.858	160	120	2.138
Kranjska Gora	1.120	100	31	1.251
Dovje-Mojstrana	420	0	24	444
Gozd-Martuljek	15	0	7	22
Rateče	10	0	0	10
Skupaj občina Kranjska Gora	1.565	100	62	1.727
Žirovnica	976	86	28	1.090
Skupaj	4.399	346	210	4.955

Legenda: K - knjige, N - neknjižno gradivo, S - serijske publikacije, E – elektronske knjige

V letu 2019 za vse člane knjižnice načrtujemo možnost izposoje e-knjig v slovenščini od doma. Zbirka e-knjig obsega 679 naslovov oziroma licenc. Za leto 2019 knjižnica načrtuje nakup 247 licenc e-knjig v slovenščini.

Prizadevali si bomo, da bodo v vseh enotah knjižnične zbirke kakovostne. Posamezne zbirke bomo dopolnjevali z medoddelčno in medknjižnično izposajo. Knjižnica v medknjižnični izposoji sodeluje z drugim knjižnicami, zlasti s knjižnicami v regiji. Najbolj obsežno je sodelovanje z osrednjo območno knjižnico Mestno knjižnico Kranj, preko katere svojim uporabnikom omogočamo tudi dostop do več elektronskih baz. Uporabniki si lahko gradivo izposodijo v kateri koli naši enoti, ker so članske izkaznice enotne.

V zvezi z dostopnostjo knjižnične zbirke letu 2019 načrtujemo:

- tedensko število ur odprtosti osrednje knjižnice: 63 ur,
- delež odprtosti organizacijskih enot v skladu z določbami Uredbe: 100,
- delež organizacijskih enot z dostopom do vzajemnega kataloga: 100%.

Zaključek

Predlagani obseg nakupa knjižničnega gradiva v letu 2019 je zaradi pričakovanih sredstev financierjev nižji, kot ga določa Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe, in nižji od priporočil Standardov. Izvedljiv bo, če bodo vsi financierji prispevali pričakovani delež sredstev in če povprečna nabavna cena enote gradiva ne bo presegla pričakovanih. Občine financierke naj bi zagotovile 71 % sredstev, Ministrstvo za kulturo pa 29 %. Namenska sredstva knjižnici že nekaj let ne omogočajo kakovostnega in primerno obsežnega prirasta knjižničnega gradiva. Načrtovana razmerja med vrstami in namembnostjo gradiva bodo odvisna tudi od ponudbe na tržišču.

Jesenice, 8. november 2018

Veronika Osredkar, direktorica